

Öppet Hus i femton år

Öppet Hus startade för att sprida information om hur det är att bo i kollektivhus.

Kollektivhus NU återuppstod i december 2005 efter att ha legat i dvala sedan 1993. Då valdes Dick Urban Vestbro till ordförande, den förra var Axel Ruhe.

Men innan själva föreningen väcktes till liv igen bjöd kollektivhuset Kupan i Älvsjö in kollektivhusen i Stockholm till en träff i februari 2001. Många kom och intresset var stort för att dela med sig av erfarenheter, få tips av varandra och att sprida kollektivhustanken till fler.

Det var på den här träffen som tanken på Öppet Hus uppstod med Gunlaug Östbye och undertecknad som idégivare. Hösten samma år hade flera kollektivhus i Stockholmstrakten Öppet hus söndagen den 7 oktober. Jag har antecknat i min dagbok att det var lyckat. Året därpå kom mer än 50 personer till vårt hus, Södra station. Sedan dess har Kollektivhus NU arrangerat Öppet hus varje år i början av oktober. Datumet hade anknytning till FN:s världsbo-dag (World Habitat Day) som äger rum den första måndagen i oktober månad. Det kanske vi ska fortsätta att påminna om.

INGRID SILLEN

Läs mer om Öppet hus på sidan 5

FOTO EVA FORS

Gemensamt trädgårdsarbete i Tersen, Falun. 140 personer står i kö till 30 lägenheter i ett fd servicehus.

Alla i Falun känner till Tersen

Gemenskapsboendet Tersen i Falun deltog inte i årets Öppna hus. »Alla känner till oss ändå.«

–Vi har 140 personer på vår intresselista, så vi tyckte inte att vi behövde delta. I en stad som Falun känner många till oss ändå. Självt hörde jag talas om Tersen av en arbetskamrat, som kände en av de boende.

Det lät så trevligt, så jag kontaktade föreningen och fick komma på besök. Nu har jag bott här i tre år, säger Ulla Lindnor, kontaktansvarig i den kooperativa hyresrättsförening som äger Tersen.

–I vår ska vi ha loppis och då kommer vi också att visa Tersen för intresserade. Det är en bättre tidpunkt för oss.

KERSTIN KÄRNEKULL

Hundra grupper vill bygga och bo!

Många grupper arbetar för att få bygga sitt boende tillsammans. Målet är bostadsbaser, byggemenskaper, gemenskapsboenden, kollektivhus och ekobyar. Namnen är många liksom antalet. Minst 50, kanske över 100, är aktiva.

De flesta har någon form av bostadsbyggandepådrag på dagordningen. Alla vill också genomföra sina projekt i byggemenskaper. Att forma gruppens mål, lära känna varandra och kunna påverka utformning och boendekostnader före inflyttningen är nödvändigt när man vill åstadkomma ett boende där man sedan tar ansvar tillsammans för hur vardagen ska fungera.

Sverige ska antligen öka bostadsbyggandet och möta en bostadsbrist som är akut. Hela byggbranschen ligger på för att förenkla och snabba upp byggandet för stora byggherrar och entreprenörer. Men ser politikerna de många små grupperna? Försöker de underlätta så att processerna inte blir för långa och utdragna? Eller tänker de bara i storskaliga lösningar?

Bo- och byggemenskaper för in nya idéer i bostadsbyggandet, höjer kvaliteten, sänker kostnaderna, minskar resursanvändningen och arbetar för social hållbarhet. Vilka andra aktörer kan visa så goda resultat?

Många säger att det inte finns någon efterfrågan. Då ser de inte vad som pågår runt om i landet. Det är hög tid att bredda perspektivet.

KERSTIN KÄRNEKULL

Läsvärt om kollektivhus – 10 år med Bo Tillsammans

Bo Tillsammans har kommit ut regelbundet sedan 2006. Alla nummer, sedan startnumret 1/2006 med Gunlaug Östby och Ingrid Sillén som redaktörer fram till nr 40/2016, finns på Kollektivhus NU:s hemsida www.kollektivhus.nu.

På hemsidan finns också skriften »Kollektivhusen lever – en skrift om dagens kollektivhus i Sverige« som är en sammanställning av artiklar från Bo Tillsammans från 2016.

För att göra det lättare att hitta i det stora materialet finns också ett innehållsregister över artiklarna.

Lagnö Gård

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Sommaren 2016 startade pålningen för kollektivhuset Lagnö Bo. Inflyttningen i de 19 lägenheterna kring en inglasad gård blir ca 2018.

Ett kollektivhusens paradiprojekt?

Styrelsen för Kollektivhus NU inledde sitt septembermöte i Östra Lagnös vackra miljö med att studera det kollektivhus som nu har börjat byggas. Helt nya grepp utan tvekan.

Per Carleson visade och demonstrerade modellen till ett hus med 19 små lägenheter fördelade över en huskropp i form av en osymmetrisk hästsko. Två våningsplan på den sida som ligger längst bort från ången ner mot den djupa havsviken, ett plan på den andra sidan.

Formen medger en stor glasbubbla över större delen av hästskon – ett tak över en härlig innegård med hygglig temperatur även på vintern. Upplåtelseformen blir kooperativ hyresrätt.

»Det var svårt att fylla alla lägenheterna långt i förväg«, säger Per, »men när husets karaktär börjar bli synligt och begripligt, då växte kön«.

Det var i början på 1980-talet som en sammansvetsad grupp unga familjer köpte gården där de levde kollektivt medan de byggde om en ekonomibyggnad efter sitt behov av studios för ljud-tillverkning till svensk film. De flesta om inte alla Hasse och Tages filmer har de satt ljud till. För

barnen blev det dagis, och gradvis kom även andra verksamheter till, såsom hästgård och får. Idag när föräldrarna är pensionärer har tanken på det nya projektet odlats en längre tid. Men endast ett hus håll har följt med – det är ju tufft att starta ännu ett sådant efter allt den första gruppen tog sig före.

Den ombyggda studion tjänar idag som vandrarhem i STF:s regi, och besökare kan fritt avnjuta en filmkväll i det stora ljudisolerade rummet på vinden. En stimulerande arbetsmiljö för höstens första möte.

BERTIL EGERÖ

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Per Carleson visar modellen över kollektivhuset Lagnö Bo. Inflyttningen i de 23 lägenheterna kring en inglasad gård blir ca 2018.

Ökat intresse för bogemenskaper

Varför finns det inte fler kollektivhus? Många av oss får väldigt ofta svara på den frågan, när vi tar emot entusiastiska besökare i våra hus. Ja varför?

När vi frågar kommuner eller bostadsbolag blir oftast svaret att visst finns intresse för att bygga, men hur ska man veta om någon vill bo där? Det finns en oro för att bygga hus med gemensamma lokaler, som sedan inte går att finansiera.

Runt om i landet finns många föreningar för bogemenskap som tålmodigt och länge arbetat för att få fram hus. *Kombo* i Stockholm har 163 medlemmar, föreningen *Boihop* i Göteborg 116, *UnderSammaTak* i Göteborg 100, *Rudbeckia* i Uppsala ett 50-tal och så vidare. Det är förstås mycket engagerade personer som arbetat i flera år med att uppvakta fastighetsbolag, projektera och delta i all planering, innan det kan bli dags att flytta in. Flera av dem har hus på gång nu, både i Stockholm och Göteborg.

Ett annat sätt att mäta intresset är att undersöka om det finns köer till de befintliga husen.

Föreningen Kollektivhus NU gjorde en enkät till samtliga kollektivhus 2011 om hur man hanterar köer och förfrågningar. Det visade sig finnas starkt varierande förut-

sättningar och många olika sätt att hantera frågan. Det beror på husets upplåtelseform, om fastighetsägaren håller en kö, vilka avtal man har med fastighetsägaren, bostadsförmedlingens roll etc. De flesta sade sig ta emot intresseanmälningar, i mer eller mindre organiserade former.

Nu i höst har vi i Kollektivhus NU skickat en enkel fråga till våra medlemmar om hur många köande eller intresserade det finns.

Alla har inte svarat men vi kan utläsa ett växande intresse som manifesteras på olika sätt, trots att det sällan blir någon lägenhet ledig i ett kollektivhus.

De kollektivhus som är bostadsrätter har ofta köer av intresserade köpare. Kollektivhuset Södra station i Stockholm, ombildat 2010, har 230 intresserade köpare och uppger dessutom att mäklare anger kollektivboende som ett säljargument i sina annonser.

I några hus förmedlas alla lägenheter av bostadsförmedlingarna, i andra genom fastighetsägaren och då är det svårt att mäta antalet intresserade.

Kollektivhusen i Stockholm har i allmänhet uppåt 100 intresserade i någon form av kö och så ser det ut i hela landet. Det ganska nya huset Sofielund i Malmö har exempelvis 120 köande och Tersen i Falun 121.

En liten jämförelse: I 2011 års enkät hade

22 hus sammanlagt 670 intressenter. Idag kan vi se att 15 hus och startargrupper har sammanlagt närmare 1400 intressenter.

En viktig roll har bostadsförmedlingarna. I Stockholm fanns förr en särskild kö för kollektivhus, som helt försvann i samband med att förmedlingen ombildades. Efter diskussioner med bland annat Kollektivhus NU finns nu åter information om denna boendeform på Stockholms bostadsförmedlings hemsida.

Lediga lägenheter i kollektivhus annonseras under Sök bostad och är markerade med ikonen Kollektivhus. Ungefär 30 lägenheter förmedlas per år men resten, de flesta går genom husens egna köer eller är bostadsrätter.

Andelen kollektivhus i hela bostadsbeståndet är fortfarande försvinnande liten och vi som bor så är en privilegierad grupp. Det är väldigt många fler som inser att detta är ett boende för framtiden ur olika aspekter: socialt, ekologiskt, ekonomiskt, med fördelar för hållbarhet och främjande av folkhälsan.

Vi hoppas att fler kommuner, byggherrar och fastighetsbolag vill vara med och utforma denna framtid!

ANN MARI ENGEL

Fest i Sockenstugans trädgård

Flera år i följd har vi inbjudit alla medlemmar i vår förening till fest i trädgården.

Sockenstugan har 47 boende medlemmar och 66 externa. Det har oftast varit en solig

och trevlig eftermiddag i slutet av sommaren. I år hade vi redan hunnit ett par dagar in i september. Söndagen den 4:e gick festen av stapeln. Liksom tidigare bjuder vi på någon underhållning, mat har vi haft ibland, men numera är det kaffe och hem-bakt. Plus ett litet glas sherry som man får betala för. Så avslutar vi med femkamp, den som vinner blir inbjuden till middag och – om så önskas – övernattnings i gästtrum.

I år spelade Jarlabergs brassband som satt i vår vackra loggia och hördes över hela huset. Ett mycket lämpligt och uppskattat inslag på en trädgårdsfest. Vi fick också ett litet program på dragspel, trakterat av en av våra externa medlemmar.

Bilden talar för sig själva. Som sig bör på trädgårdsfest deltar de flesta klädda i hatt.

BIRGIT ASSARSON OCH VIVECA ERIKSSON

Stora fördelar med egen förvaltning

– Sådant som kan vara besvärligt, stök, klotter och sopor, förekommer över huvud taget inte. I kollektivhusen är hyresgästerna engagerade, bryr sig om sitt hus och trivs med varandra, säger Eva Ström som sedan 1 april har Familjebostäders kollektivhus i Stockholm på sin lott.

– Förvaltarna har det ekonomiska ansvaret. Jag hjälper dem i deras roll, säger hon.

Konkret går det till så att Eva Ström besöker husen ett par gånger om året. Det är de boende som sätter dagordningen. Det kan handla om skötsel av huset eller annat som behöver åtgärdas.

De boende har ganska stort inflytande.

– Hyresgästerna kan sänka sina boendekostnader genom att själva ta ansvar för bland annat städning och markskötsel. De har också stort inflytande över vilka som flyttar in. Så är det också i andra kollektivhus i landet som ägs av allmännyttan. Något organiserat samarbete mellan bostadsföretagen finns dock inte.

Viktigt med aktiva hyresgäster

Flera företag i Stockholm har misslyckats med en del av sina kollektivhus. De har inte fungerat från början eller »avkollektiviserats» efter en tid. Det har inte hänt Familjebostäder. Eva Ström tror att förklaringen framför allt finns hos hyresgästerna.

– Det är viktigt att de som flyttar in verkligen delar kollektivtanken och deltar i det gemensamma. De är själva navet för att få kollektivet att fungera, säger hon.

– Från vår sida är det viktigt att vara lyhörda för de boendes önskemål och synpunkter och att i möjligaste mån försöka tillgodose dem.

Flera av kollektivhusen har tackat nej till ombildning till bostadsrätt. Eva Ström tror det beror på att hyresrätt är ett bekymmersfritt boende.

– Man får hjälp med de fel som uppstår i lägenheten och hyresvärden sköter underhållet utan att man måste investera miljonbelopp som insatsen kostar i Stockholm dag.

Familjebostäder har, enligt ägardirektiven, i uppdrag att »aktivt verka för bygandet av fler kollektivhus och andra alternativa boendeformer». Kollektivhusen utgör

Möte mellan Färdknäppens fastighetsgrupp och Eva Ström, då områdesförvaltare hos AB Familjebostäder, numera ansvarig för kollektivhusen.

trots det en mycket liten del av nyproduktionen. De närmaste fyra åren byggs 2335 bostäder men bara ett kollektivhus, Banken (kallas också Kombo) på Hägerstensåsen med ca 30 lägenheter. Något ytterligare finns inte planerat.

Anpassning till de boendes önskemål

Att planera och bygga ett kollektivhus är inte som att bygga ett vanligt hyreshus. Kollektivhusföreningen Kombo och Boföreningen Framtiden är med i projektgruppen som träffar arkitekterna. Allt för att huset ska bli så bra som möjligt och anpassas efter de boendes önskemål.

Eva Ström ser stor fördelar med kollektivhus:

– Gemenskapen, att man inte är ensam. Jag möter boende som trivs i sitt hus, som är engagerade i det och har kul tillsammans. Och bor man i ett hus med barn kan man hjälpas åt med att hämta och lämna. Vi aldrig varit med om misskötsel eller allvarliga konflikter.

Familjebostäder i Stockholm har fem kollektivhus. Fyra för människor i andra halvan av livet och ett där även barnfamiljer är välkomna. Så ska det bli också i Banken.

ANNE JALAKAS

Bogemenskaper får pris i Tyskland och England

2016 års tyska stadsbyggnadspris har gått till ett projekt i München där de blivande boende har haft ett stort inflytande på utformningen. Byggherre är ett kooperativ som bygger bogemenskaper, byggföreningen wagnis eG.

Arkitekterna för projektet, *Arge bogewischs büro* med flera, har utvecklat en metod för att dra in blivande boende i utformningen. I kvarteret finns gott om gemensamma lokaler, kontor och en restaurang samt 138 bostäder varav 55 i åtta kluster med boendeenheter kring gemensamt kök och vardagsrum.

I England har Older Women's Cohousing i Barnet med 25 bostäder och gemensamma lokaler fått pris som 2016 års bästa projekt när det gäller att

Plan över wagnisART, München. Projektet fick det tyska Stadsbyggnadspriset 2016.

främja det gemensamma bästa och samtidigt vara innovativ och uthållig. Priset har gått till arkitektkontoret Pol-lard Thomas Edwards.

I november 2016 flyttar de boende in i sitt projekt efter nära 20 års hårt arbete. Åtta av lägenheterna är för kvinnor med låga inkomster medan 17 är ägarbostäder.

KERSTIN KÄRNEKULL

Öppet hus i Fullersta – ett av många

I början av oktober visade många kollektivhus sina lokaler och sin verksamhet för intresserade. I år medverkade minst 15 hus och fler kom på besök än förra året. Fullersta back tjuvstartade redan i september

1000 meter konst är ett årligt evenemang i Huddinge, så ock är öppet hus i kollektivhuset Fullersta Backe.

Från pendeltåget längs gångvägen upp mot Fullersta finns allehanda konstnärliga alster. När man sett sig mätt viker man av lite till höger, letar sig fram bland de gula tegelhusen. Följer pilarna som kollektivhusbarnen ritat på asfalten, så kommer man strax till det öppna kollektivhuset som välkomnar med café och visning av lokaler och lägenheter.

Husets tonåringar har gått upp tidigt idag, de har ansvaret för bakningen.

Vi andra har också gått upp tidigt och ätit frukost tillsammans, för samtidigt som vi har öppet hus så har vi höstens utefixardag. Besökare som kommer ser oss sitta och rensa i trädgården, bära in möbler och knipsa grenar.

Vi äter lunch ihop och det är liv och rörelse. Huset visar upp sig från sin bästa sida.

I år är ambitionerna ändå modesta. Vi har café med soppa och kaffebröd, men inget mer. Andra år har vi haft egen konst-

FOTO ARANTYA HURTADO

Fullersta Backe hade sitt Öppna hus i samband med 1000 meter konst & hantverk, som sträckte sig från Huddinge station till Fullersta gård.

Läckra bakverk fanns att köpa på Fullersta Backe.

utställning (det finns många duktiga konstnärer i huset, både stora och små) eller loppis. Vi har heller inte annonserat i lokaltidningen. Men ändå hittar en hel del till oss. Några som står i vår kö förstås.

Men även andra som aldrig hört talas om kollektivhus.

– Varför finns det inte fler sådana här hus? Hör jag någon fråga.

Ja, det undrar vi med...

CARITA ANDERSSON

Examensjobb om kollektivhus

Intresset för kollektivhus och bogemenskaper är stort också på universitets- och högskolenivå inom många olika inriktningar. Ett urval examensarbeten och uppsatser som har landat hos Bo Tillsammans:

Eriksson, Sofia, *Makten över bostaden*. Mastersarbete för Fysisk planering, Blekinge tekniska högskola 2012.

Erlandsson, Isabell och Forsberg, Amanda, *Uppförande av kollektivhus och kooperativa hyresrätter – samarbetet mellan fastighetsägare och brukare*. Institutionen för byggvetenskaper, Lunds tekniska högskola 2015 (finns att ladda ner på Kollektivhus Nu:s hemsida).

Granberg, J. och Mirjamsdotter, Hamlet.

Searching for living place. Socio-spatial explorations for sustainability through collaborative residing. (Student paper). Department of Architecture, Chalmers university of Technology 2016.

Hulting, Lisa, *Kollektivhus och välbefinnande. En kvalitativ undersökning med boende över 70 år*, Institutionen för folkhälsovetenskap, Karolinska institutet, Examensarbete grundnivå, 15hp, vårterminen 2013.

Loiske, Jonas; Wahlström, Sebastian, *Vem bygger staden?* Examensarbete 30 HP 2012, Blekinge tekniska högskola.

Stener, E. *Att åldras i gemenskap: En studie om de boendes upplevelser av att*

åldras i ett kollektivhus. (Student paper). Stockholms universitet 2015.

Sundberg, Fredrik, *Cohousing and resource use. A case study of the Färdsnäppen cohousing*. Degree project in Urban and Regional Planning, Advanced cycle, Stockholm, Sweden 2014.

Svensson, Sara, *Socialt hållbar bogenenskap genom bygggemenskap – Hur kan Göteborgs Stad arbeta med bygggemenskaper?* (Student paper). Chalmers Arkitektur 2013.

Åwall, D. & Alm, O. *Utveckling av byggemenskap i Sverige: Development of Joint Building Venture in Sweden*. (Student paper). Örebro universitet 2015.

Forskare och politiker möter kollektivhusen

Matsalen på kollektivhuset Trädet i Kortedala var helt full, när Håkan Thörn och hans forskargrupp den 1 oktober inledde en workshop om kollektivt boende och hållbar stadsutveckling. I hållbarhet lägger forskarna in såväl ekologiska som sociala och ekonomiska aspekter. Ett populärt tema dessutom, som vi kanske inte funderar så mycket över – bara att bo kollektivt innebär ju att minska vår energikonsumtion och förstärka den sociala gemenskapen.

Forskargruppen pratade om sina erfarenheter av olika former av 'cohousing', ja även bygggemenskap, i fyra länder i Europa. Två av presentationerna fann jag särskilt intressanta: först Hamburg. Håkan Thörn berättade att husockupanter lagt beslag på stora områden av staden under decennierna efter världskriget. Myndigheterna behövde metoder för att legalisera allt boende, och fann att stöd till olika varianter av bygggemenskaper kunde vara en sådan. Staden ville också undvika den allt vanligare gentrifieringen och marginaliseringen av till exempel invandrargrupper. Därför kryddades stödet med villkoret att blandning efter inkomst mm skulle prägla de bygggemenskaper som sökte bygg- resp. renoveringslov, något som fungerar i Tyskland där subventionerade lägenheter för låginkomsttagare, så kallad social housing, ofta förekommer till skillnad från i Sverige. En radikal politik som tycks ha slagit väl ut, även om bygggemenskaperna inte nått fram till de mest ekonomiskt utsatta och till personer med utländsk bakgrund.

Gemenskapsboende i Danmark

Nummer två var Danmark och dess *bofælleskab*. Henrik Guton Larsen vid Lunds universitet har gjort en djupstudie kallad *A link between utopia and the dated single-family house* (en länk mellan utopia och det gammalmodiga enfamiljshuset), av intresse för alla som försökt förstå varför Danmark är så framträdande i sin variant av gemenskapsboende. Men, avslutar studien, något seriöst alternativ till enfamiljshuset har *bofælleskaben* inte erbjudit och bofælleskaberna är i de allra flesta fall ganska dyra boenden.

Claes Caldenby och Cathrin Wasshede ägnar sig åt att försöka förstå de sociala skillnaderna mellan de två höghusen i förort Trädet och Stacken, två till synes mycket lika kollektivhus men där invånarna ändå uppfattar dem som ganska olika. »Välorganiserat, tråkigt«, kunde Trädet få heta, »anarki, kaos« tillhörde beskrivningarna av det kooperativa Stacken. Utan tvekan är man vänner ändå, husen emellan.

Hur ha råd att bo i kollektivhus?

Täta gruppdiskussioner om kollektivhusens roll i att skapa en hållbar stad följdes av en paneldebatt med Göteborgspolitikern Ulf Kamne, (Mp), ordförande i bygg-

nadsnämnden, Karin Jaxmark från Familjebostäder, Anna Olsson från fastighetskontoret, och Kollektivhus NU:s representanter Ulrika Egerö och Inga Alander (Boihop). Heta frågor i debatten var bland annat hur alla ska kunna ha råd att bo i kollektivhus, och hur fler hus ska komma till. Några av barnen i Trädet sjöng och spelade på ett strålande sätt som pausunderhållning.

Debatten följdes av många diskussioner under en fin buffé tillagad av Trädets duktiga medlemmar. En riktigt välfylld dag för oss alla!

BERTIL EGERÖ

Medlemmar i UnderSammaTak på besök på den blivande tomten i Högsbo omed arkitekten Helena Westholm.

Ritningar klara för bogemenskap i Högsbo

Efter ett års planering i nära samarbete med föreningen UnderSammaTak ligger ritningarna för en bogemenskap i Högsbo på bordet. 55 nya hyreslägenheter ska byggas vid Riksdalersgatan i Göteborg. I hyran ingår gemensam matsal med braskamin, stort kök, vardagsrum, hobbyrum, rum för lek och rörelse/aktivitet samt tvättstuga. Det finns också en stor takterrass. Byggnaden ligger i en trädgård med plats för umgänge och odling.

Ambitionen när det gäller miljö är hög. Huset är utformat för att klara kraven för

Miljöbyggnad Guld.

Energikraven är i nivå med kraven för passivhus. Solceller på taket står för den el som krävs för tekniska system och i gemensamma lokaler.

Arkitekter är Helena Westholm och Catarina Bodin Svensk, Ferrum Arkitekter i Göteborg.

Byggherren Trollängen Bostad AB är nu i färd med att utse en entreprenör som ska bygga huset.

Byggstart våren 2017.

HELENA WESTHOLM

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Två välbesökta möten om kollektivhus har hållits i Umeå under hösten. Ett frukostmöte på bokcafé Pilgatan och ett kvällsmöte (bilden) ordnat av Byggnadskultur i Umeå och Folkuniversitetet.

Att vara ensam tillsammans

»Att vara ensam tillsammans« var rubriken för frukostmötet om kollektivhus söndagen 18 september kl 11. Ett ämne som Anita Persson brinner för och har erfarenhet av såsom en av de boende i det fina kollektivhuset »Färdknäppen« i Stockholm, vilket undertecknad har besökt flera gånger.

Hur startar man ett kollektivhus? Hur är det att bo i ett? Det var några av de frågor som vi annonserat om inför föreläsningen som hölls en solig och varm söndag i mitten av september. Vi hade hoppats på en handfull intresserade men det kom

över 30 personer och vi blev minst sagt överrumplade. Och glatt överraskade. Det finns inget kollektivhus i Umeå men ett stort behov!

Anita berättade och varnade, entusiastmerade och gav konkreta tips. Färdknäppen som är ett kollektivhus i »andra halvan av livet« har 43 hushåll vilket anses vara idealiskt storlek för att ha »lagom bra konflikter«. För konflikter måste man våga ha. Och inse att det blir.

Det gäller att organisera – uppvakta och förstå att det tar tid när man ska få

politikerna att inse att de bara MÅSTE bygga ett kollektivhus. Familjebostäder i Stockholm byggde Färdknäppen och det blev ju en formidabel succé som nu andra kan lära sig av. Att bygga hyreslägenheter istället för bostadsrätter, att ha gemensamhetsutrymmen vars hyra fördelas på de boende, att ha en platt och transparent organisation, att värna om miljösparande. Att bygga TV-rum och tvättstuga som är genomtänkta. Att bilda matlag, städlag där ALLA måste vara med (efter förmåga). Det Anita förmedlade var »Att bo i Färdknäppen är att arbeta tillsammans«.

Att planera för gästrum, fester, gemenskap. Att följa gemensamma beslut, att skapa en boendekultur av VI.

Vi blev verkligen peppade och ett tiotal av besökarna skrev upp intresse för att engagera sig mer konkret i kollektivhusplanering. Före detta chefen för Bostaden, allmännyttan i Umeå, var på plats och kunde svara på några frågor direkt. Dock verkar det som om tomter i Umeå är det största problemet.

Föreningen för byggnadskultur ordnade ytterligare ett inspirationsmöte på temat bogemenskap med en representant från Färdknäppen en kväll i oktober. Listan med intresserade fick ny påfyllning. Det finns ett stort intresse för kollektivhus i Umeå.

NEDTECKNAT AV ANNIKA EDLUND

Byggemenskap – en rörelse med gamla anor

»En byggemenskap är en grupp människor som i egen regi och utifrån sina egna ambitioner tillsammans planerar, låter bygga och använder en byggnad.«

Denna mycket konkreta definition inleder en intressant handbok för intresserade, Ola Broms Wessel & Hasse Hedström (red) *Byggemenskaper – handbok om att bygga tillsammans*, Arkitektur Förlag 2016. Bara några sidor senare medger redaktörerna att »byggemenskaper är ett väldigt vitt begrepp. ... Det centrala är att människor låter uppföra projektet på något sätt, att man deltar i varierande grad i projektering och byggande utöver byggherrrollen.»

Idag växer intresset för alternativ till den dyra storskaliga bostadsproduktionen. Likadant var det i början av 1900-talet, när egnahemsrörelsen skapades som en väg till

rimliga bostäder för städernas arbetare. Erfarenheterna därifrån ägnas ett särskilt kapitel i antologin, som utöver presentationer av projekt i Sverige och Tyskland ägnar över 30 sidor åt ämnet »Så här gör man«. Ett mycket nyttigt avsnitt för alla intresserade.

Dessförinnan intervjuas arkitekter, politiker och tjänstemän i Göteborg och Stockholm om sin syn på stadsplanering och byggemenskaper. Inte så lätt att ge utrymme för det slagets småskaliga projekt drivna av små grupper med osäker ekonomi – så kan viktiga delar av svaren sammanfattas. Svensk planlagstiftning, banker och finansiering, teknisk kompetens som kräver ersättning redan innan ett projekt gått genom nålsögat – hindren är många.

Tre exempel på svenska byggemenskaper redovisas: *Urbana villor* i Malmö (en arkitektgrupp), *Ekobyn Understenshöjden* i

Ekobyn Understenshöjden i Stockholm, med 44 lägenheter med bostadsrätt. Startades av föreningen EBBA. Inflyttat 1995–1996.

Stockholm (många amatörer), samt *Byggemenskaper Kumlet på Brännö* (amatörer). Sist i raden kommer – *Färdknäppen* i Stockholm, ett av våra mest genuina kollektivhus. »Man för inte vara för snäv när man talar om byggemenskaper«, säger Kerstin Känekull, och berättar om hur en grupp människor planerade och drev igitom Färdknäppen i samarbete med Familjebostäder.

Boken avslutas med tips på engagerade arkitekter och en lista över bra material att hitta på nätet.

BERTIL EGERÖ

Hitta kollektivhus och startargruppen via nätet

Intresset för att bo kollektivt växer, något som också märks på Internet. Kollektivhus NU:s hemsida har länkar till flera husoch startargrupper på gång. De flesta har också egna hemsidor och eller/finns på Facebook:

Lagnö Bo kooperativ hyresrättsförening

(community på Facebook med egen hemsida). Aktuell information om ett kollektivhus med byggstart hösten 2016.

Kollektivhusföreningen KOMBO (offentlig grupp 245 medlemmar).

En grupp för alla intresserade av det kommande kollektivhuset i Hägerstensåsen, Stockholm med planerad inflyttning 2018.

UnderSammaTak (förening i Göteborg <http://undersammatak.wordpress.com/>) Föreningen planerar ett kollektivhus i Högsbo med inflyttning 2017.

Boihop Göteborg (offentlig grupp med 27 medlemmar). Föreningen Boihop driver just nu två projekt för bogemenskaper i Göteborg.

Kollektivhus i Malmö (ideell organisation kollektivhus.wordpress.com)

En förening som verkar för fler kollektivhus i Malmö.

Boföreningen Framtiden (www.boframtiden.se)

Förening för kollektivhusintresserade i Stockholmsområdet

Kollektivhus Varberg (sluten grupp, 9 medlemmar)

HÅLLKÅLLBO en bygg- och bogemenskap (offentlig grupp 65 medlemmar) För intresserade av en hållbar

bygggemenskap och kollektivhusboende i Stockholm.

Växjö bogemenskap (sida för förening som vill bygga och som söker nya medlemmar)

Vi som vill bo kollektivt när vi blir gamla

(offentlig grupp, 4333 medlemmar)

En grupp som startade för sex år sedan och hela tiden får nya intresserade medlemmar.

Planering för kollektivt (sluten grupp, 28 medlemmar):

Detta är en grupp för dem som vill vara aktiva för att försöka få till ett eller flera kollektiv.

Grupper är för dem som redan bor i kollektivhus:

Kollektivhus-forum (sluten grupp, 181 medlemmar):

Ett forum för dem som redan bor i kollektivhus eller som vill starta nya bogemenskaper. Här diskuteras gemensamma frågor, råd och tips.

Matlagning i kollektivhus och andra storhushåll (offentlig grupp, 159 medlemmar). En grupp som vill underlätta matlagning i kollektivhus och liknande storhushåll.

Befintliga kollektivhus har ofta egna hemsidor. Många kan hittas via Kollektivhus NU:s medlemssidor: <http://www.kollektivhus.nu/medlemmar.html>.

I nästa nummer kommer länkar till grupper som verkar för boendekollektiv, bygggemenskaper och ekobyar.

TORSTEN KINDSTRÖM
OCH KERSTIN KÄRNEKULL

Kollektivhus NU

Det här är nummer 40 av BO TILLSAMMANS som är föreningen Kollektivhus NU:s nyhetsblad.

För detta nummer ansvarar vår huvudredaktör Kerstin Kärnekull i samarbete med Anne Jalakas. Nästa nummer kommer ut i februari 2017

Styrelsen i Kollektivhus NU 2016

Ordförande:

Ulrika Egerö, Dunderbacken, Stockholm
ulrika.egero@gmail.com

Kassör:

Birgitta Nordström, Sockenstugan, Stockholm

Övriga styrelsemedlemmar:

Anita Persson, Färdsnäppen, Stockholm
Niklas Krantz, Kombo, Stockholm
Inga Alander, Boihop, Göteborg
Bertil Egerö, Slottet, Lund
Ann Marie Engel, Tullstugan, Stockholm
Anita Nilsson, Sjöfarten, Stockholm

Webbredaktör: Niklas Krantz
hemsidan@kollektivhus.nu

Vill du prenumerera på vårt elektroniska nyhetsbrev? Skicka e-post till info@kollektivhus.nu

På hemsidan www.kollektivhus.nu finns listan över kollektivhus i Sverige.

Medlemskap

Föreningar/kollektivhus betalar efter antal lägenheter, se hemsidan. Enskilda personer kan bli stödmedlemmar för 100 kr/år, gärna mer som en gåva. Plusgirokonto 43 88 62-5. Ange namn och e-post.

www.kollektivhus.nu

Kollektivhus NU på Facebook

Du kan få reda på vad som händer kring bogemenskap m.m. om du går in på Kollektivhus NU:s fansida www.facebook.com/pages/Kollektivhus-NU/135622309786723. Det finns också en facebookgrupp där du kan söka eller annonsera om lägenheter i kollektivhus, »Kollektivhuslägenheter«, och en diskussionsgrupp för oss som bor i kollektivhus eller som vill starta nya bogemenskaper, »Kollektivhus-forum«.

Om bogemenskaper på italienska

För många är sedan besökte den italienske arkitekten Jacopo Gresleri svenska kollektivhus. Resultatet blev en vacker och innehållsrik bok »Cohousing. Esperienze internazionali di abitare condiviso/ Kollektivhus. Internationella erfarenheter av gemenskapsboende» med 30 exempel från 12 olika länder. Sju är svenska; John Ericssonsgatan, Hässelby Familjehotell, Färdsnäppen, Kornet, Majbacken, Sjöfarten och Stacken.

Jacopo Gresleri gör en indelning i tre typer – den danska modellen med tät/låg bebyggelse, den svenska med flerbo-stadshus i stadsmiljö och den holländska, en mellanform indelad i mindre grupper eller kluster på 5–8 boendeenheter.

Boken är intressant även om man inte kan italienska med mycket information, planer och foton för varje objekt.

KERSTIN KÄRNEKULL